

CAPUT II.

UTRUM SIMPLEX OBEDIENTIAE VOTUM HABEAT CONJUNCTAM PROMISSIONEM HOMINI FACTAM, ET E CONTRARIO.

1. *Rationes dubitandi.* — Ratio dubitandi est, quia, licet votum hoc Deo fiat, non tamen fit de obediendo ipsi Deo in se, sed de obediendo huic vel illi homini; ergo necessario includit promissionem homini factam propter illam quae fit Deo. In contrarium autem est, quia si ibi esset aliqua promissio humana, illa sufficeret ut promittens maneret obligatus ad obedientiam tali homini; ergo promissio obedientiae, etiamsi sit de obedientia spirituali, ut sic dicam, non est verum votum, sed humana promissio; sicut qui promittit alicui facere pro illo sacrum, quamvis rem sacram promittat, non facit votum, sed humanam promissionem.

2. *Prima sententia.* — In hac re prima sententia esse potest, semper in hoc voto intervenire duas promissiones, humanam et religiosam; ex quibus humana est veluti materia religiosae, promittit enim homo homini obedientiam Deo, aut promittit servare fidelitatem in obedientia, quam illi promittit; ita videtur sentire D. Thom., quæst. 88, art. 5, ad 3, ubi sic inquit: *Votum soli Deo fit, sed promissio etiam potest fieri homini, et ipsa promissio tunc, quae fit homini, potest cadere sub voto; et per hunc modum intelligendum est votum, quo quis vovet aliquid Prælati, ut ipsa promissio facta Prælati cadat sub voto materialiter, in quantum scilicet obligat; vovet Deo se impleturum quod Prælati promittit.* Atque idem sentit Cajetanus, in fine illius articuli; qui consequenter infert, in transgressione hujus obedientiae promissæ duas esse malitias, unam contra religionem ratione voti Deo facti, aliam contra fidelitatem humanam; nam, licet hanc posteriorem dicat esse contra obedientiam, non loquitur de malitia formaliter opposita speciali virtuti obedientiae, sed de malitia opposita fidei debitæ homini in ratione promissionis, ut ex discursu ejus manifeste constat; sed quia illa promissio fuit de obedientia præstanda tali homini, ideo malitiam illam contra obedientiam vocat. Potestque hæc opinio ex supra dictis suaderi, quia ex vi voti obedientiae homo potest præcipere, non ratione jurisdictionis, sed ratione potestatis dominativæ; ergo oportet ut hanc potes-

tatem acquirat ex vi promissionis alterius; ergo necesse est ut ei fiat aliqua promissio, quia nemo potest acquirere novum jus et potestatem, nisi per donationem vel promissionem sibi factam. Et confirmatur, nam votum obedientiae alicui homini factum, si ab ipso non acceptetur, non obligat, ut ex usu et sensu hominum constare videtur; hujus autem ratio alia esse non potest, nisi quia tale votum quasi materialiter pendet ex promissione facta homini, quam supponit, quæ promissio, non acceptata, nulla est, et consequenter etiam votum, quod in illam cadit.

3. *Secunda sententia.* — Contrariam sententiam tenet Sot., lib. 7 de Justitia, quæst. 2, art. 3, ad 4, ubi consequenter asserit, in transgressione obedientiae voto promissæ unicam tantum esse malitiam, quia, licet illud obsequium (inquit) constituatur in genere obedientiae, non tamen nisi per solum votum; et rationem subdit, dicens: *Haud obedientiam Prælati vovet, sed Deo, quod eris Prælati obediens.* Declarat hoc et confirmat exemplo voti faciendi eleemosynam proximo; nam in illo nulla intercedit humana promissio, sed soli Deo fit votum dandi eleemosynam. Unde si eleemosyna omittatur, nihil fit contra misericordiam, fidelitatem, aut justitiam debitam homini, sed solum contra religionem ratione voti. Et explicatur præterea in hunc modum; nam qui obedientiam vovet, non intendit beneficium aliquod homini conferre, sed soli Deo obsequium, nec enim querit utilitatem ejus, cui obedientiam vovet, sed suum spirituale commodum, et honorem Dei; non ergo intendit homini aliquid promittere, sed soli Deo.

4. *In obedientia potest dari duplex promissio.* — In hac re duplicem quæstionem tractari posse censeo: una est de possibili, et altera de facto. Prior ergo quæstio erit, an obedientia promitti possit cum duplici promissione, vel cum una tantum. Ad quam respondeo utroque modo fieri posse pro arbitrio voventis. Quod enim duæ fieri possint, manifestum est ex discursu D. Thomæ, nec Soto hoc negat, nam votum eleemosynæ eodem modo fieri potest, promittendo homini tale subsidium, et vovendo Deo implere promissionem eleemosynæ homini factam. Imo etiam possunt hæc duæ promissiones fieri concomitanter tantum, ita ut una in alteram non cadat, quia si possunt separatim fieri, ut statim dicetur, cur non etiam sint cum sola concomitantia? nec enim una cum altera re-

pugnat, neque etiam una alteram præsupponit. Dices: repugnat eandem rem simul promitti duobus. Respondeo: si illi inter se non habeant ordinem, sed sint quasi ultimi termini, vel objecta promissionis, seu donationis, tunc non posset licite aut convenienter eadem res duobus promitti; at vero quando personæ accipiuntur ut objecta, vel termini diversarum rationum, et cum aliqua subordinatione inter se, tunc recte potest circa eandem rem versari duplex promissio respectu diversorum; sicut potest quis promittere dotem filiae alterius, sese ipsi filiae directe obligando; et simul potest etiam promittere patri, cum directa etiam obligatione ad illum, dare eandem dotem eidem filiae; hæc namque duæ obligationes non se impediunt, sed potius juvant. Ita ergo esse potest in præsentia obedientiae promissione.

5. *In violatione datur duplex malitia speciei.* — Atque in hujusmodi casu verum est transgressionem obedientiae duas involvere malitias speciei distinctas: unam sacrilegii contra votum, aliam infidelitatis, vel injustitiæ contra promissionem humanam. Probat, quia ibi est duplex debitum diversæ rationis, et utrumque per se sufficit, ut ejus violatio sit moraliter mala, et contra particularem virtutem speciei distinctam; unde si ibi tantum esset promissio humana, nullum esset sacrilegium, sed tantum infidelitas; et e converso si esset solum votum sine promissione humana, esset tantum sacrilegium; ergo si illud duplex vinculum jungatur, erit etiam duplex malitia. Sicut enim promissio humana juramento firmata duplici vinculo obligat, et ideo ejus transgressio, et infidelitas est, et sacrilegium. Dices: eadem ratione essent in eo peccato plures malitiæ; nam præter illas duas esset malitia inobediendiæ, nam hæc est contra diversam virtutem, et videtur maxime intrinseca illi actui; et præterea erit malitia contra illam specialem virtutem, ad quam pertinet materia, circa quam versatur talis actio, vel omissio; ut, verbi gratia, si obedientia esset de jejunando; tunc enim transgressio esset etiam contra temperantiam. Respondetur negando sequelam; nam imprimis malitia inobediendiæ nunquam est specialis in transgressione specialis legis aut præcepti, nisi directe fiat ex intentione non parendi, ut sumitur ex D. Thom., infra, quæst. 104, art. 1, et est communis sententia. Deinde, quia in præsentia casu, in quo supponimus præcipientem non

habere jurisdictionem, neque aliam vim ad præcipiendum, nisi promissionem alterius, verosimilius est, licet quis non obediat ex directa intentione non parendi tali homini, non incurrere propriam malitiam virtuti obedientiae specialiter contrariam, sed solum formaliter et gravius peccare contra religionem, aut fidelitatem ratione promissionis; quia illa specialis ratio virtutis obedientiae solum habet locum respectu proprii superioris, qui ex potestate jurisdictionis legem ferre potest; hic autem obedientia latius sumitur respectu cujuscumque præcipientis, quovis justo titulo. Et ob eandem causam non est in tali actu specialis malitia intemperantiæ, verbi gratia, vel alterius speciei proportionatæ materiæ, quia ex vi talis præcepti actus ille non constituitur in illa speciali virtute, ad quam pertinet ejus materia, tanquam necessarius ad honestatem ejus, ut recte sensit Cajetanus dict. artic. 5, quia constituere hoc modo actum in specie virtutis pertinet etiam ad propriam potestatem jurisdictionis, ac legislativam, ut in materia de legibus dicitur. At vero ille actus est necessarius ex duplici promissione diversæ rationis, ut in casu supponitur, et ideo ex hoc titulo duplex malitia ibi invenitur.

6. *Difficultas, an utraque malitia sit mortalis ex genere suo.* — Dubitari autem ulterius potest, an utraque illa malitia mortalis sit ex suo genere, quod non proponitur propter eam quæ est contra votum, nam certum est illam esse mortalem ex genere suo, juxta superius dicta, sed propter aliam, quæ est contra promissionem humanam. Et ratio dubitandi esse potest, quia promissio humana ex suo genere non obligat sub mortali, ut Cajetan. supra docuit, hac quæst. 48, artic. 4 et 3, et infra, quæst. 113, artic. 1; estque probabilis opinio. Nihilominus idem Cajetanus, d. artic. 5, ait promissionem obedientiae, quæ fit prælati, etiamsi nunquam voto firmetur, ex se obligare ad mortale: *Quoniam est (inquit) in perpetuæ obligationis vinculum.* Quæ ratio infirma videtur, quia perpetuitas obligationis non transfert illam ad aliam speciem virtutis, et ideo per se non auget illam quoad gravitatem ejus, ut sic dicam, sed solum quoad durationem. Si ergo promissio humana ex genere suo non obligat sub mortali, quia solum obligat ex fidelitate, etiamsi talis promissio sit de re perpetua, non obligabit sub mortali. Existimo tamen sensum Cajetani fuisse hanc promissionem obligare ad mortale, quia non

est pura promissio; loquitur enim specialiter de promissione religiosorum, in qua (juxta multorum sententiam infra suo loco tractandam) intervenit quaedam traditio, et quasi donatio; et illam fortasse vocavit Cajetanus vinculum perpetuae obligationis: quo supposito, merito dicit obligare sub mortali ex suo genere, quia obligat ex justitia. At vero in praesenti non habet locum illa ratio, in eo sensu explicata, quia in voto omnino simplici non intervenit aliqua similis traditio.

7. Nihilominus verum censeo talem malitiam etiam esse mortalem ex genere; quod erit certius, si talis promissio inducat obligationem justitiae, quod aliquando facere potest; si vero sit adeo pura, ut ex sola fidelitate obliget, res est magis incerta; nihilominus tamen materia esse potest adeo gravis, ut haec etiam promissio sub mortali obliget, sicut alibi latius dixi; talis autem esse videtur haec materia obedientiae, praesertim absoluta et per totam vitam; sic enim perpetuitas sumpta ex parte objecti seu materiae multum potest gravitatem promissionis augere. In particulari autem transgressio hujus promissionis potest esse venialis ex levitate materiae, ut per se constat. Hinc autem videtur probabile esse, hanc malitiam in particulari actu sumptam, aliquando posse esse mortalem respectu voti, et tantum venialem respectu fidelitatis humanae; quia aliqua materia est gravis respectu divinae promissionis, quae est levis respectu humanae; sicut promissio humana juramento firmata aliquando obligat sub mortali, quae per se tantum obligaret sub veniali; et tunc violatio talis promissionis juratae, licet sit mortale peccatum, ut est contra juramentum, solum erit veniale, ut est contra promissionem humanam; ita ergo esse potest in praesenti; in particulari autem haec discernere difficile est, et prudenti arbitrio est committendum.

8. *Assertio secunda: obedientia potest fieri per solam promissionem factam homini.*—Quod autem obedientia promitti etiam possit unica tantum promissione, recte probatur argumentis factis pro secunda sententia. Ulterius autem, ut clarior res fiat, addendum est, cum duplex promissio hic possit intercedere, divina scilicet et humana, per quamlibet earum solam posse homini obedientiam praestari, quamvis cum dissimili obligatione. Et quidem fieri hoc posse per solam promissionem humanam, ex doctrina a D. Thoma data sic colligi potest: nam promissio obediendi homini materialiter cadit sub votum, et per illud fir-

matur; ergo potest per se sola fieri sine voto. Patet consequentia, tum quia prius potest fieri sine posteriori; at vero illa promissio, quatenus est materia voti, antecedit; ergo potest homo in ea sistere, et votum non adjungere; tum etiam quia tale votum est mere voluntarium, et non habet necessariam connexionem cum tali promissione. Potest ergo illa sola fieri, et obligationem inducere, quamvis inferiori obligationi voti. Confirmatur ac declaratur, nam per pactum humanum potest quis se alteri tradere in servum, vel se obligare ad obediendum illi humano famulatu, nulla adjuncta religionis obligatione per juramentum aut votum; ergo per simplicem etiam promissionem humanam potest se obligare ad obediendum alicui in actibus studiosis, seu virtutis, nulla adjuncta obligatione religionis aut voti.

9. *Promissio homini facta non est votum.*—Dices: obedientia, de qua hic loquimur, debet esse ordinata ad majorem animae perfectionem, et consequenter ad cultum Dei; ergo promissio ejus non potest separari a vera ratione voti. Respondetur negando consequentiam: nam propria ratio voti non sumitur ex materia quae promittitur, sed ex persona cui promittitur, et ideo, ut paulo antea dicebam, licet res sacra promittatur, si promittatur homini, et non Deo, non est votum. Sic ergo, licet aliquis promittat obedientiam homini in rebus spiritualibus, seu pertinentibus ad propriam perfectionem, si revera non faciat talem promissionem Deo, non erit votum; hoc autem quamvis fortasse in usu raro contingat, tamen non repugnat, et simpliciter pendet ex intentione poenitentis; et fortasse aliqui conversi, qui non profitentur religionem, sed pactum cum ea ineunt, se obligantes ad obsequia ejus, non faciunt proprie votum obedientiae, sed pactum quoddam humanum; et idem est de quibusdam hospitalariis, qui promittunt obedientiam praefecto hospitalis, de quibus videri potest glossa in Clemen. 4, de Decimis, et Panormitanus, in rubr. de Regular.

10. *Assertio tertia: obedientia potest fieri per solam promissionem Deo factam.*—Quod etiam e contrario obedientia possit promitti per solum votum factum Deo, etiamsi homini sit obediendum ex vi talis voti, propter rationes supra factas, quae rem satis demonstrant, probatur a priori, quia materia, per se requisita ad hoc votum, non est promissio facta homini, sed est ipsa obedientia in futurum

illi praestanda; sicut in voto eleemosynae materia per se requisita non est aliqua promissio humana, sed est ipsa eleemosyna, ut postea exercenda; ergo promissio humana non est per se requisita ad tale votum; solum enim posset ex parte materiae videri necessaria; ergo sine illa potest fieri tale votum, quia fieri potest sine his quae sunt per accidens, cum hoc pendeat ex hominis voluntate. Atque in hoc casu merito dixit Soto, in transgressione hujus obedientiae solum esse unam malitiam contra religionem; quia solum intercedit una obligatio voti, contra quam peccatur.

11. Neque contra hoc urgent auctoritas D. Thomae aut rationes factae pro illa priori sententia. Nam D. Thom. vel loquitur tantum de facto, de quo statim dicemus, et non excludit alium modum possibilem, vel certe solum explicare voluit quomodo promissio facta homini possit habere obligationem voti conjunctam; nunquam tamen dixit, unam promissionem sine altera esse non posse. Ad primam vero rationem respondetur primo, ut aliquis possit praecipere alteri, obligando illum ad obediendum, satis esse votum Deo factum de obediendo tali personae; quia tunc obligatio non oritur ex proprio dominio, vel jurisdictione praecipientis, sed immediate ex mera obligatione fidelitatis ad Deum, quae est religio. Unde tunc homo praecipiens solum se habet tanquam applicans materiam voti; ut si quis vovisset dare eleemosynam omni pauperi petenti, tunc pauper petens obligaret ad dandam eleemosynam, non quasi habens jus aut potestatem in alio, sed tanquam exhibens, seu proxime applicans materiam voti, ita ut, illa proposita, statim urgeat ejus obligatio; idem clare sequitur in voto sequendi consilium alicujus; idem ergo est in voto faciendi alterius voluntatem, quod hic vocamus votum obedientiae. Quamvis enim talis voluntas per se non sit efficax imponendi obligationem, tamen ad praesentiam illius voluntatis, ut sic dicam, ipsum votum obligat. Quapropter secundo addi potest: ut superior non solum possit quasi applicare obligationem voti, sed etiam illam exigere, et ad illam servandam cogere, necessaria erit promissio ipsi superiori facta, vel quod aliunde jurisdictionem habeat; et hoc probat optime ratio facta, et declarabitur infra latius circa statum religionis, in quo maxime hoc locum habet.

12. Ad alteram rationem negamus votum

obedientiae, hoc modo pure ac simpliciter factum, pendere per se, et quoad valorem suum, ex hominis acceptione, quia nulla promissio illi fit, sed soli Deo. Unde distinguere oportet valorem voti ab usu, nam usus pendet a voluntate ejus cui votum promittitur, nam si ille nolit praecipere, alter non poterit obedire, unde multo minus poterit ad usum voti obligari, quasi in actu. Nihilominus tamen in habitu, seu in praeparatione animi obligatus esse potest ad obediendum, si alter velit praecipere, quia votum validum fuit, quia quoad hoc non pendet ex alterius voluntate. Addo vero considerandam etiam in hoc esse intentionem voventis; potest enim esse omnino absoluta de obediendo, quoties aliter velit praecipere, et tunc procedunt quae diximus. Posset vero talis intentio esse etiam conditionata, scilicet, promittendi alicui obedientiam, si velit ipse eam acceptare, ita ut nisi ille acceptet votum, quando emittitur, vel quando illi notum fit, nulla obligatio in posterum maneat, et tunc, non impleta conditione, votum evacuabitur, non quia includat promissionem ipsi homini factam, sed quia includit conditionem pendentem ab aliena voluntate, quod longe diversum est; nam qui vovet ingredi religionem, si pater consenserit, nullam obligationem parenti facit, et nihilominus obligatio voti pendet ex consensu, et quasi acceptione parentis, quia intentione conditionata factum fuit: ita ergo in praesenti dicendum est, si votum praedicto modo fiat.

13. *Dubitatio, quomodo soleat votum obedientiae fieri.*—Jam vero superest alter sensus quaestionis, scilicet, quo istorum modorum de facto fiat, seu interpretandum sit obedientiae votum. Nam D. Thomas significat fieri priori modo, id est, cum adjuncta humana promissione: Soto vero sentit potius fieri posteriori modo, id est, pure et solitarie. Mihi autem videtur, quatenus quaestio haec tantum est de humano facto, quod pendet ex libera intentione operantis, nihil firmum in ea statui posse, sed ad voventis intentionem esse recurendum, et ubi de illa satis non constiterit, conjecturis esse utendum; quatenus vero hoc non solum ex facto, sed etiam ex jure pendere potest, ita ut ex jure ipso (sub quo consuetudinem comprehendo) factum colligatur, probabilior esse D. Thomae sententiam. Declaratur, nam votum obedientiae fieri potest, aut in religione aliqua, aut privatim extra religionem; de priori loquitur specialiter D. Tho-

mas, et de illo probabilis est tale votum adjunctam habere promissionem homini factam, quia et ex jure et ex consuetudine id satis colligitur, et ex fine seu effectu, quia ex vi talis voti potest vovens cogi a Prælo ad observantiam regularum. Quæ omnia ex dicendis de statu religionis evidentius constabunt. De posteriori autem modo vovendi obedientiam, nihil D. Thomas locutus est, nec immerito, quia neque ex jure, neque ex consuetudine certum modum habet. Quoad hoc ergo inquirenda est intentio voventis, et conjecturis utendum. Regulariter autem loquendo, verosimilius videtur tale votum pure fieri soli Deo absque adjuncta humana promissione; quia et forma sic vovendi, et intentio tam voventium, quam eorum quibus obedientia danda est, talis esse videtur; ut, verbi gratia, solet aliquando novitius intra probationis annum tria vota simplicia privatim emittere, per quæ nec potestatem specialem præbere intendit, sed solum se obligare Deo; neque ipsi Prælati aliquam potestatem, vel jus proprium acceptare intendunt; est ergo ibi votum obedientiæ puræ sine humana promissione. Idemque modus vovendi esse videtur, quoties privata persona promittit obedire confessori, verbi gratia. Ratio supra insinuata probabilis est, quia per tale votum non intenditur aliquod commodum ejus cui fit promissio, sed solum sacrificium illud voluntatis, quod Deo fit, respectu talis personæ; quæ ratio non habet locum in religioso, quia, licet præcipue intendat spirituale commodum, tamen ad hoc ipsam paciscitur cum religione, cui se tradit: quod genus pacti in alio voto simplici non reperitur, unde nec per illud datur potestas aliqua quasi coactiva, vel dominativa, ei cui obedientia promittitur, sicut per votum religionis fit. Ita ergo judicandum videtur de hoc voto simplici obedientiæ, quoties aliud tam ex intentione voventis, quam ex parte acceptantis non constiterit.

14. Addo insuper ecclesiastico jure videri statutum, ut per hujusmodi votum nemo possit valide alteri in seipsum potestatem dare, nisi talis modus traditionis et voti ab Ecclesia probatus sit; quia ubi Ecclesia vetuit statutum religiosum fieri absque approbatione sua (cap. *Unico*, de Religios. domib., et in Extravag. *Sancta Romana*, Joan. XXII, de Relig. domib.), eo ipso hoc etiam traditionis et dominationis genus prohibuisse videtur. Potest enim Ecclesia hujusmodi contractus humanos irritos facere, si non fiant modo ab

ipsa præscripto, et licet in præsentem quoad simplices promissiones id non fecerit, quoad traditionem autem per translationem veræ potestatis dominativæ id fecisse videtur.

CAPUT III.

AD QUID OBLIGET, ET AD QUAM MATERIAM SE EXTENDAT SIMPLEX OBEDIENTIÆ VOTUM.

1. Difficile profecto est certum terminum, aut modum, obligationi hujus voti ex parte materiæ ejus præfigere; in voto enim obedientiæ, quod in religione fit, solet materia juxta regulam talis religionis limitari, ut infra videbimus; hic autem nulla est particularis, juxta quam hæc obedientia promittatur: unde ergo poterimus designare certos terminos hujus obligationis? Dicet fortasse aliquis, tale votum nullum habere terminum nec regulam, præter prudens arbitrium ejus cui obedientia promittitur; itaque obligabit hoc votum ad quodcumque licitum et honestum, solumque excludentur ea quæ mala sunt. At hoc profecto incredibile apparet, quia hoc votum non est excellentius quam sit votum obedientiæ religiosæ; sed obedientia religiosa non tam late patet; ergo neque illud votum. Item quia incredibile est eum, qui sic vovet obedientiam, posse obligari ad quæcumque opera penitentiae, verbi gratia, orationis, vel contemplationis, peregrinationis, et similia.

2. De hac re nihil invenio dictum in particulari ab auctoribus; ex his vero, quæ vel de obedientia in communi, vel de obedientia religiosa docent, cum proportione sumenda est ratio hujus obligationis, et limitatio materiæ ejus. Primo ergo in tali obedientia subintelligendæ sunt communes conditiones, scilicet, quod sit de re possibili et honesta, quæ conditiones per se satis claræ sunt, ex doctrina Augustini, serm. 6, de Verbis Domini, et habetur in cap. *Qui resistit*, 11, quæst. 3; et Ambr., lib. de Paradis., cap. 6, et ex aliis quæ referuntur ex cap. *Non semper*, usque ad cap. *Imperatores*, eadem 11, quæst. 3. Addo vero in præsentem non solum esse necessarium ut opus sit bonum, sed etiam ut non sit impeditivum majoris boni. Cujus ratio est, quia hoc votum obedientiæ per se ordinatur ad majorem perfectionem voventis; ergo non est verisimile voluisse obligari ad obediendum in his, quæ ex se sunt impedimenta perfectionis, qualia sunt opera impeditiva majoris boni. Et confirmatur primo, nam de religioso dixit D.

Thomas, Quodlib. 1, quæst. 8, a. 15, et Quodlib. 1, quæst. 5, art. 10, non obligari ad obediendum Prælo, si præcipiat contra regulam, quia respectu religiosi illa opera essent impeditiva majoris boni; ergo eadem proportionem censendum est in præsentem de omnibus operibus repugnantibus meliori bono. Hoc vero præcipue intelligendum est de illo opere, quod ex se habet excludere majus bonum, ut est, verbi gratia, matrimonium, nam si tale opus immediate non potest promitti per votum, nec comprehendi poterit sub obedientia per votum promissa. Hinc etiam non poterit quis ex vi talis obedientiæ impediri ne statum religionis assumat, vel, si religiosus fieri velit, non poterit obligari ut in religione laxiori, omissa strictiori, id faciat, quia hoc esset impedire illi majus bonum.

3. Dices: ergo eadem ratione non poterit quis ex vi talis voti obligari ut legat, verbi gratia, quia posset excusari dicendo se impediri a contemplatione, quæ est majus bonum; et ob eandem rationem non poterit obligari ad non jejunandum, vel ad omissionem similis operis, quia opus illud melius est quam ejus ommissio, tam secundum se, ut constat, quam in tali persona, cum alias non teneatur ex aliqua regula ad determinatas actiones, ut supponimus. Respondetur primo, non esse similem rationem, neque actiones has particulares, etiam si ex genere suo inferiores sint in gradu perfectionis, quam alia, proprie dici posse impeditivas majoris boni, ut supra declaravi, tractando de materia voti in generali; quia et ex se non excludunt alias actiones meliores, et quamvis ex sola specie non sint æque perfectæ, ob circumstantias et accidentalia motiva, possunt esse Deo gratiores. Inter quæ motiva unum gravissimum est implere promissionem factam Deo per votum obedientiæ, in quo etiam humilitas et abnegatio proprii judicii exercetur; quo modo etiam ommissio boni operis, non præcepti alias, potest esse magis meritoria coram Deo quam ipsum opus, quia, licet ipsa ommissio non videatur in se habere formalem bonitatem, voluntas omittendi ex obedientia maximum bonum esse potest; sicut e contrario opus ex se bonum, contra obedientiam factum, est malum: sic enim dictum est a Daniele Abbate apud Cassianum, collat. 4, cap. 20: *Tantum est Abbatis transire præceptum ut legas, quantum si contempnas ut dormias*; et Greg., 35 Moral., cap. 12: *Sciendum (inquit) est, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando*

autem per obedientiam debet, quod agitur, intermitteri; habetur in cap. *Quid ergo*, 11, q. 3; et similia sumi possunt ex Augustino, serm. 5 ad Fratres in eremo. Proprie igitur solum illud opus dicitur in præsentem impeditivum majoris boni, quod ex se excludit statum majoris perfectionis.

4. Sed quid si non tantum in uno, vel alio opere, sed in universum in toto vivendi modo, talis superior, propria voluntate et privato ac simplici voto obedientiæ assumptus, ea opera, eamque vivendi rationem subdito præscribat, quæ ipsum impediret potius, quam juvaret ad profectum virtutis? teneretur nihilominus illi obedire? Respondeo hoc imprimis multum pendere ex intentione quam subditus a principio in vovendo habuit; nam hæc est potissima regula hujus obligationis; quomodo autem hoc conjectari possit, statim declarabitur, quoad fieri possit. Si autem ex defectu intentionis voventis non potest excusari talis obligatio, et alioquin nullum opus, in particulari sumptum, ex his, quæ sub obedientiam injunguntur, malum est, nec per se affert moralem occasionem alicujus mali, etiam in individuo et in particulari sumptum, et alioquin potest esse utile ad virtutem, si homo velit recta intentione et modo illud operari, neminem posse excusari ab executione obedientiæ, quam promissit, eo solo titulo quod impedit majorem profectum virtutis, quia hoc accidere potest ex defectu operantis, non autem est per se, quod præcipue considerandum est ad voti obligationem; et ideo in hujusmodi eventu procurandum potius est, ne superior talia opera injungat, quod ipse facere tenebitur, intellecta sufficienter dispositione subditi; si autem nolit, vel parendum est, vel aliud remedium procurandum ab habente potestatem, juxta ea quæ dicemus sequenti capite.

5. *Dubitatio, an in dubio teneatur obedire.* — Ultimo circa hanc conditionem honestatis, inquiri potest an in casu dubio debeat vel possit hujusmodi subditus obedire. Quamvis enim generalis doctrina sit, in dubio obediendum esse superiori, juxta doctrinam Augustini, 22 contra Faustum, cap. 74 et 75, et habetur in cap. *Quid culpatur*, 23, quæst. 1, quæ in materia de conscientia latius explicantur, nihilominus hic est specialis difficultas, quia ille, cui obediendum est, non est proprie superior, ita ut habeat potestatem jurisdictionis, et ex hac parte non habet quasi jus in re, ratione enjus obediendum est su-